

ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА КРІЗЬ ПРИЗМУ АКАДЕМІЧНОЇ МОБІЛЬНОСТІ

Ключові слова: полікультурна освіта, академічна мобільність, міжкультурна комунікація, вища освіта, Болонський процес.

Зміни, що відбуваються в соціально-економічній, політичній та культурній сфері України, актуалізують проблему всебічного гармонійного розвитку молоді. В її вирішенні суттєве місце належить питанням, пов'язаним із залученням студентства до культурного досвіду людства, освоєння та використання естетичних, культурних світових цінностей, активної художньо-творчої діяльності. Саме тому набуває особливо важливого значення процес полікультурного виховання студентів вищих навчальних закладів.

У статті 76 Закону України «Про Вищу освіту» окреслено основні напрями міжнародного співробітництва у галузі вищої освіти серед яких є сприяння академічній мобільності наукових, науково-педагогічних працівників та осіб, які навчаються [6].

Європейський досвід полікультурного виховання важливий, в першу чергу, з позицій реалізації принципів Болонської декларації, одним з яких є розвиток академічної мобільності, яка характеризується як першорядний пріоритет і основний принцип формування єдиної зони європейської освіти [5, с.43]. Завдяки академічній мобільності у студентів розвиваються певні якості і вміння, а саме: вибирати шляхи взаємодії з навколишнім світом; готовність до міжкультурної комунікації; здатність оцінювати себе і свою країну з крос-культурних позицій; розуміння і прийняття інших культур, «пізнаних зсередини» в період навчання в зарубіжному вузі і т. д. [7].

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини дотримується принципів Болонської декларації, активно впроваджуючи полікультурне виховання в навчально-виховний процес [8], а саме через

реалізацію міжнародних академічних програм мобільності студентів, магістрантів, аспірантів та докторантів. Однією з таких програм є проект Erasmus Mundus (Eminence I, Eminence II), метою якого є: підтримка мобільності студентів з країн Східного партнерства та налагодженні співпраці між ВНЗ[1].

Академічна мобільність відрізняється від традиційних зарубіжних стажувань, перш за все тим, що апліканти їдуть навчатись за кордон хоча й на обмежені, проте достатньо довгі терміни (від семестру до року); до того ж, протягом цього терміну вони навчаються повноцінно, тобто не тільки вивчають мову та деякі навчальні дисципліни, а проходять повний семестровий чи річний курс, який їм зараховується при поверненні у вітчизняний навчальний заклад [7, с. 25]. Включення особистості в академічну мобільність передбачає потужну інтеракцію із іншою культурою в цілому та академічним її середовищем зокрема.

Автор брала участь у проекті Erasmus Mundus програмі Eminence II на рівні аспірантури та проходила річне стажування при Лабораторії Міждисциплінарних досліджень університету Адама Міцкевича (Laboratory of Interdisciplinary Studies in Humanities, Faculty of Polish and Classical Philology, Adam Mickiewicz University in Poznań), досліджуючи проблему полікультурного виховання [3].

Університет імені Адама Міцкевича один із найбільших академічних центрів у Польщі. Його репутація заснована на традиціях, досягненнях академічного складу та в привабливому навчальному плані. Без сумнівів, УАМ один із університетів Польщі, який відіграє значну роль у соціо-економічних та культурних трансформаціях, що мають місце у Центрально-Східній Європі. Університет також відомий полікультурним середовищем, що є важливим для нашого дослідження.

Здійснення полікультурного виховання в університеті імені Адама Міцкевича відбувається безпосередньо через вивчення спеціалізованих полікультурних курсів та опосередковано через навчання в полікультурних групах, участі в літніх школах, конференціях семінарах та ін.

Наприклад, факультет антропології Познанського університету імені Адама Міцкевича, пропонує спеціалізовані курси «Полікультурність та толерантність» і «Полікультурність суспільств та полікультурність як політика в постколоніальних країнах», які забезпечують знаннями про культури та теорії полікультурності; полікультурні суспільства та полікультурні політики; різні дисциплінарні підходи до відносин з теми; сучасне теоретичне обговорення в галузі полікультурності в контексті недавньої історії та політики; ознайомлення з практичними та теоретичними питаннями і термінологією, а саме плюралістичне суспільство, поняття культурного плюралізму і полікультурних (полірасових) політик.

Розгляд цих питань викликає неабиякий інтерес у аплікантів, адже у сучасному глобалізованому світі більшість людей стикається з цими проблемами в повсякденному житті та має власний досвід знайомства і проживання з представниками кількох культур на одній території. Такий практичний досвід вимагає теоретичного обґрунтування, підсилення та пропозиції шляхів вирішення цих проблем.

Варто зазначити, що інші курси, які пропонує університет теж активно здійснюють полікультурне виховання через міжкультурну комунікацію у полікультурних групах. Наприклад, такий курс, як «Ознайомлення з викладанням та навчанням іноземною мовою» забезпечує знаннями про інтердисциплінарний характер ознайомлення з другою мовою; дослідження і викладання іноземної мови, її психолінгвістичні основи та зв'язки з психологією, педагогікою і наукою про культури; роль міжкультурної компетенції у комунікації, викладанні та навчанні іноземної мови.

Саме навчання у полікультурній групі сприяє розумінню особливостей інших культур, зміцненню дружніх відносин, виховує поважливе ставлення один до одного. Через виконання спільних завдань, через реалізацію різноманітних проектів, апліканти мають можливість з'ясувати для себе, що незважаючи на відмінності у культурі можна успішно працювати разом і досягти високих результатів.

Інститут польської філології цього ж університету пропонує курси польської мови за рівнями для іноземців, участь в яких сприяє швидшій адаптації у іншомовному середовищі, підвищенні рівня володіння польською мовою, ознайомлення з польською культурою, звичаями та традиціями. Вартим уваги є те, що вивчення польської мови об'єднує людей з різних куточків світу, викликає інтерес до пізнання інших культур та заохочує до обміну інформацією про власну культуру, досвід, точками зору і думками, встановленню контактів та дружніх відносин.

Пізнавальним, цікавим та захоплюючим є курс «Менеджмент туризму і бізнесу. Вступ до туристичної індустрії», який готує до роботи з туристичними групами, вчить як використовувати знання про туризм на практиці, знайомить з можливостями роботи в туристичному бізнесі, розвиває навички міжкультурної комунікації. На початку навчання відбувається ознайомлення з теоретичним матеріалом, потім визначається країна та місто до якого планується екскурсія. Під час наступних занять апліканти планують та розробляють маршрут поїздки, збирають та презентують інформацію про визначні місця. Після ретельної підготовки апліканти вирушають у подорож, в якій кожен має змогу відчувати себе у ролі гіда і представити цікаву та пізнавальну інформацію про певний проміжок маршруту.

Для глибшого ознайомлення та вивчення польської культури університет пропонує студентам іноземцям наступні додаткові програми: школа польської мови та культури для іноземних студентів; літня школа польської мови та культури. Метою літньої школи під гаслом «Комунікація, культура, технології. Розвиток практичних навичок сучасної академії» було ознайомлення з засадами міжкультурної комунікації, встановлення міжкультурних зв'язків.

Варто наголосити, що високий професіоналізм тьюторів, допоміг усім членам полікультурної групи адаптуватися до умов навколишнього середовища, презентувати себе та свою країну, працювати у групах та досягнути високого результату. Окрім, інтенсивної роботи на заняттях, апліканти мали змогу

відвідати визначні місця та познайомитись ближче з історією та культурою польського народу, здійснивши екскурсію до соляної та золотодобувної шахти.

Отже, академічна мобільність сприяє здійсненню полікультурного виховання, озброює реальним досвідом перебування в полікультурному середовищі, формує навички міжкультурного спілкування, толерантне відношення до інших народів, знайомить з іншими культурами, дає змогу відкрити спільні риси ніж відмінні між культурами. Перспективами подальших розвідок вбачаємо у дослідженні організації роботи з іноземними студентами у навчально-виховному процесі університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Erasmus Mundus in Eastern Partnership countries. Available at: http://eacea.ec.europa.eu/erasmus_mundus/tools/documents/repository/EM_eastern_partnership.pdf
2. Ghosh R. Public Education and Multicultural Policy in Canada: the special case of Quebec. *International Review of Education*, Vol. 50, Nr. (5-6), pp.543-566.
3. Międzyobszarowe Indywidualne Studia Humanistyczne. Adam Mickiewicz University. Available at: <http://mishis.amu.edu.pl>
4. The International Education Projects of students' multicultural education in terms of modern problems globalization. Available at: [http://www.unn.ru/pages/e-library/vestnik_soc/18115942_2015_-_3\(39\)_unicode/0194-0199.pdf](http://www.unn.ru/pages/e-library/vestnik_soc/18115942_2015_-_3(39)_unicode/0194-0199.pdf)
5. Олейникова О.Н. Интеграционные процессы в сфере высшего образования в Европе // Вестник Владимирского государственного гуманитарного университета. 2011. №11 (30). С.41–46.
6. Про вищу освіту: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37–38. – Ст. 2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/1556-18>
7. Свириденко Д. Б. Академічна мобільність: відповідь на виклики глобалізації: монографія / Д. Б. Свириденко. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. – 279 с.
8. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://udpu.org.ua/>